

Dr. Hadiza Bawa-Garba vakası üzerinden İngiltere’de doktorluk

Dr. Leyla PUR ÖZYİĞİT

Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi
Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı
leylapur@gmail.com

İngiltere’de bir yıl boyunca bulunduğum Leicester Üniversitesi’nde, ünü Leicester’ı hatta İngiltere’yi aşan bir yabancı doktora açılan ve sonu cinayet suçlamasına kadar giden bir malpraktis davasını paylaşmak istedim.

Eğitilmiş ya da eğitilmiş iş gücü transferi konusunda oldukça deneyimli bir ülke İngiltere. ‘Commonwealth’ ülkelerinden, Avrupa Birliği’nden ve diğer ülkelerden İngiltere’ye göç etmenin kuralları, sınırları, olmazsa olmazları açık bırakmayacak şekilde kurallara bağlanmış. Her yıl göç etmeye “uygun” özellikleri taşıyan binlerce hizmet sektörü çalışanı, yeni yaşamlarını kurmak için bu güzel ada ülkesine doğru yola çıkıyorlar.

Tüm medikal ve etik kararların istisnasız ulusal rehberlere dayandırılarak alındığı İngiltere’de, doktorluk yapabilmek için “yabancı” ülkeden gelenler için tanımlanmış şartlar var. En sık başvurulan seçenek, kabul edilen iki dil sınavından birinden geçerli notu aldıktan sonra iki basamaklı tıp sınavlarını geçmek. Tıp sınavlarının birincisi bilgiye, ikincisi pratiğe dayalı. Pratik sadece, cansız mankenler üzerinde dikiş atmak ya da acil hastaya resüsitasyon yapmak gibi değil. Eğitilmiş tiyatrocular aracılığıyla toplamda 18 ayı vaka üzerinde İngiltere’nin etik tıp ilkelerine göre hastalarla ya da çalışma arkadaşlarınızla nasıl iletişime geçtiğiniz sorgulanıyor. İngiltere’de, hasta yakınına “babanız artık bakım hastası” demenin kuralları var, aynı şekilde eğer intörn doktor vizite geç kalıyorsa bunu ona bildirmek için de hangi departman, üniversite ya da şehirde çalıştığınızdan bağımsız olarak, önceden belirlenmiş bir metodu uygulamanız gerekiyor. Bir önemli konu da şeffaflık ve dürüstlük. Mesela, durum gerektirdiğinde, “siz aslında kalp krizi geçirmişsiniz, ama ben bunu atlamışım, hata yapmışım” demek, bunun karşısında hastanın tepkisine göre bir sonraki basamaktan devam etmek gerekiyor. Burada dikkat edilmesi gereken, sağlık personelinin bu hatayı telafi etmek için her şeyi yapacağını, bu hatadan çok önemli dersler alındığını ve başka bir kişide bu hatanın tekrarlanmasının önüne geçmek için yapılacakları vurgulamak. Tüm bu kuralları içselleştirmek için dört kez sınav deneme hakkınız var, olmazsa ülke için “uygun” olmadığınız size nazikçe bildiriliyor.

Dr. Hadiza Bawa-Garba, yabancı olarak geldiği İngiltere’de tüm bu sınavları başarıyla geçmiş, altı yıllık bir pediatri asistanı. Bir çocuğun ölümüyle sonlanan hatası nedeniyle kasıtlı ağır ihmal ve cinayet ile yargılanan ve İngiliz Genel Tıp Konseyi (General Medical Council-GMC) tarafından doktorluk yapma lisansı iptal edilen Dr. Garba’nın durumu ülke ve hatta dünya çapında yankı buluyor.

Kısaca olayı davanın her iki tarafı yönünden özetlersek:

Dr. Garba, Nijeryalı, Müslüman, başörtülü ve zenci bir kadın doktor.

O gün, altı yaşında Down sendromu ve konjenital kalp hastalığı olan Jack, kusma ve ishal ile geçen zor bir gece sonrasında, ailesi tarafından Leicester Royal Infirmary Hastanesi aciline getiriliyor.

Acil Servis'te Jack'i Dr. Garba değerlendiriyor. Yüzeysel solunumu ve genel durum bozukluğu olan Jack'ten kan gazı alınıyor.

Dr. Garba filmi gecikmeli olarak değerlendiriyor.

Bu sırada nöbetçi uzman, hastaneye geliyor. Dr. Garba, Jack'in durumundan nöbetçi uzmanı haberdar ediyor. Ancak nöbetçi uzmana Jack'i görmesi gerektiğini söylemiyor.

Jack servise alınıyor. Dr. Garba tarafından tedavi düzenleniyor. Özel bir uyarıda bulunulmuyor. Jack'in annesi septik şok şüphesiyle izlenen Jack'e konjenital kalp hastalığı nedeniyle almakta olduğu enalapril ilacını veriyor.

Jack'te kardiyak arrest geliyor. Müdahale için acil kodu veriliyor.

Dr. Garba Jack'i başkasıyla karıştırıyor ve müdahaleyi durduruyor.

Dr. Garba, başarılı, 6 yıllık kıdemli bir pediatri asistanı.

O gün, Dr. Garba için, doğum izninden döner dönmez, pediatri servisi ve acil sorumluluğu verildiği ve kritik hastaların bol olduğu çok yoğun bir nöbet günü. Bunlar yetmezmiş gibi ekibin büyük kısmı eğitimde ve hastane bilgi sistemi arızalı.

Acil Servis'te Jack'i Dr. Garba değerlendiriyor. Kan gazında tespit edilen asidoz nedeniyle hidrasyon ve oksijen başlanan hastanın kontrol kan gazında asidozu kısmen düzeliyor. Akciğer grafisi isteniyor. Akciğer grafisinin çekilmesi iki saat sürüyor.

Dr. Garba bozuk hastane sistemi nedeniyle gecikmeli olarak değerlendirdiği filmde pnömoni saptıyor ve Jack'e antibiyotik başlıyor. Antibiyotik ancak bir saat sonra uygulanabiliyor.

Bu sırada nöbetçi uzman, hastaneye geliyor. Dr. Garba, Jack'in durumundan nöbetçi uzmanı haberdar ediyor. Nöbetçi uzman, Jack'in laboratuvar sonuçlarını görüyor, ancak hastayı görmeye gitmiyor.

Jack servise alınıyor. Dr. Garba tarafından tedavisi düzenleniyor. Dr. Garba septik şok şüphesinde antihipertansif tedavinin uygun olmadığını biliyor ve bu nedenle bu ilacı tedavi listesine koymuyor.

Dr. Garba başka bir katta lomber ponksiyon yaparken, Jack'te kardiyak arrest geliştiğini öğreniyor.

Jack'in yatağı değiştirilmiş. Dr. Garba, Jack'i, aynı yatakta sabah yatan, sonrasında taburcu olan ve müdahalesiz izlem [do not attempt cardiopulmonary resuscitation (DNACPR)] talimatı verilmiş başka bir çocukla karıştırarak müdahaleyi durduruyor. Bir dakika içinde diğer doktorlar bu hatayı fark ediyorlar ve müdahaleye yeniden başlanıyor.

Maalesef, Jack kaybediliyor.

Doktorluk Dünyanın En Zor Ama En Güzel Mesleği

İngiliz doktorlar, karmaşık sistemik yanlışların sorumluluğunun kişilere verilemeyeceğini, mahkemenin verdiği kararın, sağlık personelinin hatalarını kabul etme, paylaşma ve bu hatalardan öğrenme alışkanlıklarını değiştirebileceğini, dolayısıyla insan sağlığının kötü yönde etkilenebileceğini düşündüler ve yürüttükleri kampanya ile toplamda 366.000 pound'u geçen bir tutar toplayarak, geçtiğimiz ay davanın temyiz mahkemesine gitmesi için Dr. Garba'ya destek oldular.

Yeni gelişmeler ne getirirse getirsin, altı yaşında bir çocuğun ölümü ve bir doktorun yedi yıldır mesleğini yapamamış olması nedeniyle sonu çok üzücü olan bu hikayeden, kendi adıma birçok ders çıkardım.

- Hiçbir sağlık sistemi mükemmel değil.
- Artık "hakıyla yapıldığı zaman bütün meslekler zor" demeyeceğim. Doktorluk, nerede yapılırsa yapılsın, kesinlikle dünyanın en zor mesleği.
- Doktorlar arasındaki böylesine bir destek başka bir meslek grubunda var mı bilmiyorum. Doktorluk, nerede yapılırsa yapılsın, kesinlikle dünyanın en güzel mesleği.
- Suçlamak çok kolay. Ama biraz emek sarfedip, empati yaparak, bakış açısını değiştirip bir daha değerlendirmek ve herkes için daha iyisini istemek sanırım doğru olan.
- Yabancı bir ülkede doktorluk yapmak için "uygun" olsanız bile, yeni hayatınıza kendinizi "ait" hissetmeniz kolay değil. Aidiyet duygusu gelişene kadar, acaba bu olay bir İngiliz doktorun başına gelseydi aynı şekilde sonlanır mıydı diye düşünülüyor.

Talihsizliklerin herkesten uzak olması dileğiyle...

Kaynak:

<https://www.bmj.com/bawa-garba>